

תוכן עניינים

פרק א': הילכת השנים האבודות - הילכת אטינגר	1
1. כללי	1
2. זכויות התביעה בגין מות הניזוק	1
3. פסק-דין אטינגר במלואו	3
4. קיצור תוחלת החיים של הניזוק לאחר גיל פרישה	40
5. השפעת "הילכת אטינגר" על תביעות שתלויות ועומדות וכן על הסכם פשרה	42
6. זכות פיצוי עצמאית בשל "אובדן או קיצור תוחלת חיים"	82
7. קיצור תוחלת חיים עקב מחלה טרם הפגיעה	83
8. שיעור תגמולי המל"ל שיש לנכות מסך הפיצוי הנפסק לניזוק בנסיבות בהן נקבע כי נתקצרה תוחלת חייו	86
9. התובע נפגע בתאונה בהיותו כבן 19, כאשר את צעדיו הראשונים בעבודה בתחום הבניין החל בשנת 2014, כשלוש שנים טרם התאונה, כך שהיה בתחילת מסלול דרכו התעסוקתית, ובהיעדר נסיבות מיוחדות המצדיקות סטייה וחריגה מנתון זה, יחושב הפסד השתכרות לעתיד על-פי השכר הממוצע במשק	86
10. לא הונחו בפני בית-המשפט כל ראיות יוצאות דופן, המצדיקות חריגה מהחזקה הנוהגת בפסיקה בנוגע לבסיס השכר עבור קטינים וצעירים דוגמת התובע	88
פרק ב': תחשיבי נזק	95
1. כללי	95
2. אורכה להגשת תחשיב נזק ולהגשת חוות-דעת רפואית - הבקשה נדחתה	97
3. הגשת תחשיב נזק-חוות - דעת אקטוארית - כל מסמך שהצדדים ירצו לצרף	101
4. סיום ההליכים המקדמיים - הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך. על הצדדים להתייחס בתחשיבים גם לשאלת החבות	101
5. סיום הליכים מקדמיים - מינוי מומחים וקבלת חוות-הדעת - הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך	102
6. ההודעה מוסכמת שהוגשה מטעם הצדדים באשר להגשת תחשיבי נזק	105
7. הוצאת חוות-הדעת והגשת תחשיב חדש	105
8. לאחר קבלת חוות-הדעת המומחה על הצדדים להגיש תחשיבי נזק	108
9. עובר להגשת תחשיב התובעים יעמוד ב"כ התובעים בקשר עם ב"כ הנתבעת כדי לוודא שהתיק בשל להגשת תחשיבים	110

10.	התובע לא עמד במועדים אשר נקבעו על-ידי בית-המשפט וגם לא באורכות שניתנו לו לבקשתו.....	111
11.	הצדדים יגישו תחשיבי נזק בצירוף כל המסמכים עליהם הם מבקשים להסתמך. הצדדים יתייחסו בתחשיבים גם לשאלת החבות, ככל שיש בכך צורך.....	117
12.	ביטול החלטה בדבר הגשת תחשיבי נזק ומינוי מומחה מטעם בית-המשפט.....	118
13.	בקשה למתן מידע לצורך עריכת תחשיב נזק.....	124
14.	הגשת תחשיבי נזק לאחר חוות-דעת מומחה בית-המשפט.....	129
15.	תחשיב נזק ותיקון כתב תביעה.....	130
16.	הגשת תחשיבי נזק לאחר חוות-דעת מומחים.....	143
17.	סיכום.....	144
147	פרק ג': קיצור תוחלת החיים של הנפגע.....	147
151	פרק ד': תביעות שיבוב.....	151
1.	עילת תביעה מכוח תחלוף עוברת למבטח רק עם תשלום תגמולי הביטוח למבוטח.....	151
2.	אכן, ייתכנו מצבים בהם זכות התחלוף של מבטחת עשויה להתאיין, כמו למשל מצבים בהם הצד השלישי והמבוטחת הם זרועות שונות של אישיות משפטית אחת.....	155
3.	לא ניתן לממש במקרה זה את זכות התחלוף לפי הפוליסה כשהודעת צד ג' מוגשת נגד מבוטח משותף.....	159
4.	לצורך הוכחת קיומה של זכות תביעה מכוח "תחלוף" על המבטחת להוכיח קיומם של שלושה יסודות.....	160
5.	לעניין התשלום ששילם הנתבע 3 לנהג התובעת, היות שזכות התביעה של התובעת הינה זכות תחלוף, הנובעת מזכותו של נהג התובעת המבוטח, הרי שככל שהיה מוכח כי המבוטח ויתר על זכותו התביעה שלו טרם הפעלת הפוליסה, המסקנה מכך היתה שלתובעת כלל אין זכות תביעה. אולם, גם בעניין זה גרסתו של נהג התובעת מוכחת מתוך המסמכים שצורפו לכתב התביעה ומן העדויות.....	161
6.	המדובר בתביעת תחלוף שהוגשה מכוח סעיף 62 לחוק חוזה הביטוח והנטל להוכיח קיומם של כל יסודות העילה רובץ על המשיבה שהיא התובעת.....	161
7.	על התחלוף - מהותו וסייגיו.....	161
8.	עצם העברת תשלום למבוטח בגין מקרה הביטוח ושיעורו הם חלק מרכיבי התביעה בעילת שיבוב; על התובע בעילת שיבוב חלה חובה להוכיחם ברחל בתך הקטנה.....	163
9.	היעדר יריבות ותביעת תחלוף.....	163
10.	זכות התחלוף של המבטח נגזרת מזכויותיו של המבוטח כלפי הצד השלישי.....	165

11. לא ניתן לממש את זכות התחלוף כשמדובר במזיק שהוא מבוטח משותף לפי הפוליסה.....	166
12. האם יש לפרש את סעיף 62 (ד) לחוק חוזה הביטוח באופן השולל ממבטחו של הניזוק זכות תביעה לתביעת שיבוב נגד מבטח המזיק כאשר הניזוק והמזיק הם עובדים המשתייכים לאותו מעסיק והרכבים שניהם בבעלות אותו מעסיק?.....	168
פרק ה': אשם תורם	181
פרק ו': רשלנות רפואית	185
פרק ז': הגבלת הזכאות לפיצויים - סעיף 7 לחוק הפיצויים תאונות דרכים	203
1. הדין.....	203
2. כללי.....	204
3. אי-תחולת סעיף 7(3) לחוק.....	205
פרק ח': מומחים	207
1. בקשה למינוי מומחה.....	207
2. פטור מהגשת חוות-דעת רפואית.....	209
3. בקשה להבאת ראיות לסתור.....	213
פרק ט': תשלום תכופ	217
פרק י': ועדות רפואיות - סוגיות שונות	221
1. בית-הדין מוסמך לדון במסגרת ערעור על החלטות ועדות רפואיות לעררים רק בשאלות משפטיות. במסגרת סמכותו בוחן בית-הדין אם הוועדה טעתה בשאלה שבחוק, חרגה מסמכותה, הסתמכה על שיקולים זרים או התעלמה מהוראה המחייבת אותה.....	221
2. על-פי הפסיקה, מתן האפשרות להביא ראיות שיסתרו את קביעת המלי"ל בדבר שיעור הנכות הצמיתה של הנפגע בתאונת דרכים, תהיה במקרים חריגים בלבד. טעמים שעשויים להצדיק ראיות לסתור הם ניהול לא תקין של ההליך במל"ל, טעמים עובדתיים חדשים כבדי משקל, או טעמים עובדתיים שאם היו עומדים בפני הוועדה היה בהם כדי לשנות את מסקנותיה.....	222
3. תקנה 8(א) לתקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים) אוסרת על המצאת חוות-דעת רפואית למומחה שהתמנה בתביעה לפי חוק הפלת"ד. האיסור חל גם על דו"חות של הועדות הרפואיות של המל"ל ועל חוות-דעת של מומחים מטעם בעלי הדין עובר לתאונה ולאחריה.....	222
4. באשר לחובת ההנמקה של הוועדה נקבע, כי בהיותה גוף מעין שיפוטי מוטלת על הוועדה החובה לנמק את החלטתה, באופן המאפשר גם למי שאינו עוסק ברפואה, להתחקות אחר הלך מחשבתה ואחר תקינות הפרשנות שהעניקה להוראות החוק.....	223
5. הבאת ראיות לסתור את קביעתן של הועדות הרפואיות של המוסד לביטוח לאומי - אימת?.....	224
6. פטור ממס הכנסה.....	226

7. הטענה בדבר אי-הפעלת תקנה 15 - דחייתה.....227

8. מימוש הפטור המוענק לפי סעיף 9(5)א לפקודה, מחייב קיום מנגנון שכולל ועדות רפואיות בשתי דרגות. תקנה 3 לתקנות מטיל, למעשה, אגרה על מי שמבקש להפעיל מנגנון זה לצורך קביעת דרגת נכות לצורך פטור ממס.....227

9. ועדות האבחון - גוף מעין שיפוטי 227

10. קביעת שיעור הנכות וסעיפי הליקוי הרלבנטיים הן קביעות רפואיות מובהקות הנמצאות בתחום סמכותה הבלעדית של הוועדה ובית-הדין, ככלל, אינו מוסמך להתערב בהן.....230

11. הועדות הרפואיות הן ועדות מעין שיפוטיות ומבחני הפסלות של חברי הועדות דומים למבחני הפסלות של שופטים, כאשר הכלל הוא הקבוע בסעיף 77א(א) לחוק בתי-המשפט (נוסח משולב). הגשת תלונה על השופטים או קבלתה של התלונה כאמור אינן מקימות כשלעצמן עילת פסלות וכי יש להוכיח קיומו של חשש.....230

12. ביקורתו השיפוטית של בית-הדין על החלטת וועדה שהתכנסה לאחר פסק-דין מחזיר מוגבלת לבחינת שאלה יחידה - האם מילאה הוועדה אחר הוראות פסק-הדין, אם לאו.....230

13. במקרה דנן, הנתבע 2 הגיש תביעה להכרה באירוע כפגיעה בעבודה ותביעתו זו נתקבלה על-ידי המוסד. קביעת דרגת הנכות כאמור, אינה כלולה במסגרת התובענות שבהן המעסיק נכנס לנעלי העובד בהתאם להוראות סעיף 393 לחוק הביטוח הלאומי. מכאן, כי לתובעת אין מעמד או זכות תביעה כנגד המוסד בעניינו של הנתבע 2 ודין תביעתה להידחות על-הסף.....230

14. הגשת תביעה להחמרה אינה פותחת מחדש את קביעותיהן החלוטות של ועדות רפואיות קודמות בעניינו של המבוטח.....232

15. אשר לעניין קביעת נכות נפשית זמנית ולטענות בעניין בחירת פריט הליקוי, בעת קביעת נכויות זמניות רשאית הוועדה לשקול שיקולים מקלים מאלה שנשקלים בעת קביעת נכות צמיתה, לאור השלבים הראשוניים בהליך.....232

16. וועדה רפואית לעררים אינה כבולה לנוסח הערר שלפניה, ועליה לבטא את ממצאיה, אף בהיעדר ערעור בנקודה כזאת או אחרת.....233

17. חובת האזהרה.....233

18. בהתאם לפסיקה, שיעור הנכות והתאמת סעיפי הליקוי הן קביעות רפואיות מובהקות הנמצאות בתחום סמכותה הבלעדי של הוועדה הרפואית לפיכך, לא יחליף בית-הדין את שיקול-דעתו בשיקול-דעתם של חברי הוועדה.....233

19. בעניינו, טענות המערער מכוונות כנגד שיקול-דעתה הרפואי של הוועדה אשר לבית-הדין אין סמכות להתערב בו. בית-הדין אינו שם עצמו כמומחה לרפואה והוא אינו קובע את דרגת הנכות של הנפגע מאחר שזהו תפקיד הוועדה.....233

20. אשר לחובת ההנמקה של הוועדה נקבע בפסיקה, כי בהיותה גוף מעין שיפוטי מוטלת על הוועדה החובה לנמק את החלטתה, באופן המאפשר גם למי שאינו עוסק ברפואה, להתחקות אחר הלך מחשבתה ואחר תקינות הפרשנות שהעניקה להוראות החוק. כמו-כן ראוי, שהחלטת הוועדה תהא ברורה ללא צורך בפרשנות או בהסקת מסקנות 234

21. אשר לוועדה לעררים (אי-כושר) נקבע, כי הואיל והיא פועלת בתחום שאינו מחייב ידע מיוחד בשדה הרפואה, רשאי בית-הדין להתערב בהחלטתה רק במקרים קיצוניים הגובלים באי-סבירות שכמוה כטעות שבחוק 234

22. הוועדה רשאית להעדיף את ממצאי הבדיקה הקלינית שנערכה על ידה, על פני ממצאים שהודגמו בבדיקות הדימות 234

פרק י"א: דוגמאות ותקדימים - סוגיות שונות. 235

1. נכות אורטופדית בשיעור 20% - נכות פסיכיאטרי בשיעור של 10% - סה"כ נכות משוקללת לאחר הפעלת תקנה 15 היא 42% 235

2. עוזרת לעובדת סוציאלית - נפסק פיצוי של 195,446 ש"ח (לפני ניכויים) 235

3. עובד שהועסק כשכיר על-ידי חברות בבעלותו - פיצוי בסך 71,900 ש"ח (לאחר ניכוי תשלום המל"ל) 236

4. רכיבה על קורקינט במעבר חציה - נכות תפקודית 1% - פיצוי כספי בגובה של 61,393 ש"ח 237

5. אחות מוסמכת במקצועה ומיילדת 237

6. התובע יליד 1993 - נכות רפואית משוקללת בשיעור של 14.44% פיצוי בגובה של 425,420 ש"ח 238

7. התובע (יליד 1987) עוסק בשיווק פירוק וירקות - נכותו הצמיתה הרפואית המשוקללת של התובע הינה בשיעור 19% - נכותו התפקודית של התובע הינה בשיעור 19% 238

8. התובע יליד 1954 - הולך רגל - פיצוי בסכום כולל של 185,290 ש"ח (לאחר ניכויים) 239

9. במועד התאונה התובע היה בדרכו לשירות מילואים - נכות רפואית בתחום האורטופדיה 16% - נכות תפקודית 16% 240

10. התובעת 2, ילידת 10.01.84, נפגעה בגופה בתאונה כנוסעת ברכב - נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת בגין התאונה היא בשיעור של 6.88% - נכותה התפקודית זהה לנכותה הרפואית (6.88%) 241

11. הולכת רגל - בעקבות התאונה נותרה לתובעת נכות צמיתה משוקללת בשיעור של 20% במעוגל (בתחום האורתופדיה והפסיכיאטריה) - פיצוי בסך של 390,995 ש"ח (לאחר ניכויים) 241

12. נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת כתוצאה מהתאונה עומדת על 14.26% (בחלוקה הבאה : 5% בגין הגבלה קלה בתנועות עמ"ש מותני ; 5% בגין הגבלה קלה בתנועות עמ"ש צווארי ו- 5% בגין צלקות מכערות בעור הפנים והצוואר) - פיצוי בסך של 264,344 ש"ח בניכוי תגמולי המל"ל המשוערכים על סך 45,128 ש"ח.....242

13. רכיבה על אופניים - שתי תאונות שהתרחשו בהפרש של 8 ימים האחת מהשניה.....243

14. התובע יליד 1975 - נכות רפואית משוקללת 48.75% - נכות תפקודית 30%.....243

15. תביעת נזק גוף על רקע אירוע אלימות.....244

16. בקשת התובע להעברת התובענה לבית-המשפט המחוזי.....257

17. האם חוות-הדעת של המומחה (בפרט המשלימה) מעוררות קשיים שאינם מאפשרים ביסוס פסק-דין על-פיהן.....259